

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ Н. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 77.

ШПАНСКІЙ ЦЕЛАТЬ.

(съ нѣмачкогь.)

Сатъ на замку избіо е дванестъ. Тамна е ноћъ была. Французскій еданъ офицеръ, наслонѣвъ на зидъ, сматрао е са чардака богате баште замка, долину око лѣпе варошице Менде. Замакъ е лежао на врху стѣне едне — офицеръ е и далъ надъ тамнимъ моремъ сматрао огледающе се у нѣму звезде. Ладный ноћный воздухъ доносио е тихо шущтанѣ таласа морски, а крозь осветлене прозоре замка чула се съ великимъ шумомъ свирка и гранке изнутра.

Надъ долиномъ и варошицомъ лежала е дубока тишина. — Французъ е дубоко уздануо, ерѣ е мислю на кѣрѣ графову, лепу Клару. — Зарѣ е нѣгова кривица, што е она онако лепа, онако дражестна была? Были онъ могао самъ себи противостати, да нио са очима не прати, да нѣгове молеће погледе неуздиге лицу нѣномъ: Е-ли онъ кривъ быо, што му е гласъ дрктао, кадъ съ нѣномъ говори? — А чинило се такође, као да е и Шпанкина радовала се той любви, кою е нѣвъ появъ у срцу странца овогъ подпало быо. Само ние могао самъ себи разяснити никако оно сажаленѣ, оно тужно нѣно погледанѣ на нѣга, кадъ бы прилику улучіо съ нѣномъ поую речъ проговорити? — И шта ће іоштѣ и далъ съ нѣнимъ бити? Ние ли нѣговъ отацъ текъ еданъ сиромашный трговаць, ситничаръ, а нѣвъ, богатый Маркизь Леганевъ, гордый потомакъ старогъ шпанскогъ племена?

Зашто га е маркизь онако пріятельски дочекао, кадъ е онъ са своимъ войницима у Менду дошао? Кадъ е већъ познато было, да онъ — маркизь — са лондонскимъ дворомъ у непрестаномъ саобраштенію стои, да онъ на Французе, буну на ползу Фердинанда VII-га краля шпанскогъ, подиѣи намѣрава, и да е Енглезе позвао да на галияма войску свою на брегъ шпанскій извезу? — Зарѣ ние могао Маркизь увидити да е нѣга, — офицера оногъ — французскій генераль Г. . . . рѣ само за то послао быо у Менду са солдатима, да овај на маркизово, као и осталы граѣана и великаша шпански, у Менди, владанѣ пази и мотри?

Ове су мисли узнемиравале душу Виктора Маршанда — тако се звао тай младый офицеръ — кадъ съ удивленѣмъ угледа многобройна свѣтила, коя су се по ва-

роши двизала. Та онъ е найстрожію заповѣсть издао быо, да се све свеће у опредѣлений часть гасе, по свой варошицы. У исто време чуе онъ неко забунѣно и потмуло мрмлянѣ. Одъ кудъ те свеће и тай шумъ, кадъ е мало пре іоштѣ све мирно и тихо было? Опетъ се све утиша, ал' су се свеће непрестано свѣтлиле, и према нѣиовомъ зраку угледа онъ многе пушке и на нѣима светлеће се баіонете. Онъ се одма рѣши. И текъ што е хтѣо да преко зида искочи, како бы пречимъ путемъ у варошъ и до главне страже доспѣти могао, кадъ алъ чуе близу себе неко тихо шущтанѣ, као ходъ какве женске. Обазре се око себе, ал' нема никога, ал' чимъ му погледъ на море падне, смотри онъ еданъ чунѣ, кои се къ обали приближуе. У истомъ тренутку викне некій загушенъ гласъ: „Есте ли вы команданте?“ и у истомъ тренутку промоли се глава едногъ французскогъ войника, оногъ истогъ ордонанса, когъ е Викторъ у замку оставіо быо.

„Я самъ!“ одговори офицеръ. „Ови пси доле, побунили се као мрави. Я самъ рекогносциро, и радъ самъ мое извѣстіе казати вамъ.“

„Говори!“ „Видіо самъ, како се еданъ човекъ, са фенѣромъ у руды, потайно изъ замка извуче, и слѣдовао самъ му, ерѣ ми се фенѣръ подозрительнымъ учини. — Упути се оной плочи на обали морской, приближи се гомили сувы дрва и — — — —“

У овај тренутаць, кадъ е войникъ далъ приповѣдати хтѣо, засветли се савъ предѣлъ, варошъ, поляна и море. По вароши се подигне дивля вика, пукне пушка една а онај солдатъ стропошта се у шанаць.

Свирке у замку уѣуте; ева и стенинѣ разпростре се по вароши као по каквомъ бойномъ полю, пуцанѣ топа на мору заори се по целомъ предѣлу.

Мртвый зной попадне Виктора. Сви су му войницы побіени были! Самъ, безъ обране; далъ да се своимъ огорченимъ непріятельсима у руке преда? — Да окованъ у тавницу баченъ буде? — Та боль умрети! Тако у себи мислеѣи, скочи на зидъ, да се съ истогъ у дубокій прокопъ сурва и тако животъ оконча, кадъ га нечія слаба, дрктеѣа рука ухвати за руку.

„Бежите, бежите!“ повиче Клара задіяна, „моя васъ браѣа већъ траже, негубите ни едногъ тренутка. Онуда

води нутъ еданъ низъ стѣну, долећете наѣи спремногъ коня. Брзо, брзо! Избавляйте се!“ — Само еданъ погледъ бацы Викторъ на устрашену ову дѣвойку, па одтрчи. Опасность позаймила му е крила — већ е чуо за собомъ кораке свои гонителя. Выше е легио него трчо низъ стрмену стазу стѣне. Танета су већ звиждала му око ушню. — Нађе коня, узяше га и побегне.

(продуженіе слѣдуе.)

С Л О В О,

Коимъ Сервиліе, войвода римскій, обтуженъ, што е изгубио нешто войске, гонехи непріятель после побѣде, брани се предъ народомъ.

(съ Францускогъ.)

Ако сте ме овде позвали, да вамъ дамъ рачунъ о ономъ, што се при последной битки догодило, када самъ я заповедао, готовъ самъ да васъ обавестимъ; но ако сте ме позвали, да ме упропастите, као што я подозревамъ, онда ми уштедите излишне речи: ево могъ тѣла и живота, я вамъ га оставлямъ, а вы разположите како знате. (Неки одъ народа повичу му, да се неплаши и да продужи свою обрану:)

„Почемъ имамъ посла са судіяма, а не съ непріятельма, я ѣу вамъ казати Римляни, да самъ са Виргиніомъ наименованъ за конзула у оно време, кадъ су непріятельи постали господари поля, и кадъ е неслога и гладъ у вароши владала. Я самъ ове непріятне околности затекао, кадъ су ме на правленіе позвали. Пошо самъ противъ непріятеля, и разбио самъ га у две битке, па самъ га принудіо да се затвори у тврдиню. И докъ су они овако сакривени стаяли, страшеѣи се вашегъ силногъ оружія, я самъ опустошавао ѣиову земљу и задобіо огромну количину ране, кою самъ дао у Римъ донети. Тако на место глади постаде у Риму изобиліе.

Какву самъ погрешку учиніо до садъ? Заръ ме зато кривите, што самъ одржао две побѣде? Али вы велите, да самъ изгубіо много людій у последной битки. А могу ли се два боя одржати противъ народа, кой се съ очаянѣмъ бори, безъ да се кровь и съ едне и съ друге стране непроліе?

Какво се божество обвезало Римлянима, да имъ допусти поразити непріятеля у две битке, безъ свакогъ губитка? Заръ вы незнате да се слава са жертвомъ и съ великимъ опасностима задобія? Я самъ се потуко съ войскомъ много већомъ, него што е она, кою сте ми вы поверили; после жестокогъ боя я самъ е разбио; ѣи ни легиони дошавши у нередъ, нагну бежати. Зашто бы се я одреко славе, коя е предамною ишла? А да самъ и хтео, питанъ е, есамъ ли мого уздржати ваше войнике, кои опіени побѣдомъ гонеше уплашеногъ непріятеля съ невероятнымъ жаромъ? Да самъ дао знакъ къ повратку, да самъ ваше войнике повратіо у ѣиновъ станъ, небы ли ме ваши трибуни данасъ обтужили, да самъ съ непріятельмъ у споразумѣнію быо. Да су се ваши непріятельи опетъ сакупили, да имъ е дошла у помоћ ка-

ква нова войска; напоследку; да се битка морала сасвимъ изнова почети; и да самъ у овомъ случаю изгубіо неко число войника, не бы ли то быо обичный случай рата? Питаемъ васъ, можете ли вы наѣи каквогъ войводу, кой бы се приміо заповести надъ вашомъ войскомъ подъ тимъ условіемъ, да поврати Риму све войнике, кои су съ ѣиме у бой пошли? Немойте испитивати, да л' самъ я на свршетку битке изгубіо неколико войника, него судите по моіой побѣди о момъ владаню. Ако е истина, да самъ отерао непріятеля съ ваше земль, да самъ му у две битке маожину войника упропастіо, да самъ остатке ѣегове войске принудіо затворити се у градъ, да самъ обогатіо Римъ и ваше войнике плячкомъ изъ непріятельске земль; онда некъ устану ваши трибуни, и некъ ми докажу, да нисамъ испуніо дужности доброгъ войводе.

„Али ние то чега се я боимъ: ова тужба служи само за наличіе ѣиовеве мрзости противъ сената и противъ патриція. Моя права кривица састои се, као годъ и кривица славногъ Мененіуса, у томъ, што нисамъ наименовао Петра и Павла за децемвире, за којима толико чезнете. Али да ли смо іи мы могли наименовати за време немира и звеке оружія, онда, кадъ су намъ непріятельи на врату стаяли, и кадъ е владао раздоръ у вароши? А башъ да смо и могли, знайте Римляни, да Сервиліе небы нигда одобріо законъ, кой се небы могао обдржати безъ обштегъ незадовольства у свима фамиліяма, безъ неброены парница, и безъ упропащѣния првы республикански кућа, кое су найтврѣа подпора републике.

Заръ мора све, што вы зактевате быти пагубно обштемъ благу отечества, и заръ ваша зактеваня неможете другчіе, него бунтовнимъ начиномъ чинити? Ако се ко усуди, представити вамъ неправедность ваши зактеваня, ако кой одъ конзула неговори у смислу бунтовномъ ваши трибуна, ако съ постоянствомъ брани вр'овну власть, коя му е поверена, вы онда вичете да е тиранъ. Текъ што изиѣе изъ власти, а вы га нападнете съ тужбама. Тако сте вы съ вашимъ неправеднымъ нападанѣмъ одузели животъ Мененіусу, кой е и великій войникъ и добаръ грађанинъ быо. Вы треба, да умрете одъ стида, што сте тако яростно гонили сына истогъ Мененія Агрипе, коме сте дужни благодарити за свое трибуне, и ову власть, што васъ данасъ тако беснима чини.

„Вы ѣете реѣи, да вамъ я одвећ слободно говоримъ у овомъ момъ станю; али я се нимало смрти неплашимъ: осудите ме, ако смете; животъ ништа друго ѣие него теретъ едномъ войводи, кой е принуѣенъ да правда свое побѣде; а найпослед, судбина Мененіуса неѣе ми служити за безчестіе.

Е. А.

М Р В И Ц Е.

— Служитель е некій имао обычай, да у свакомъ разговору одъ времена на време ове речи меща: Тако као вы. Еданпутъ пошлъ га господаръ ѣеговъ старешини, да му яви, да е два лопова уватіо, и да е у намери, да исте ѣиуму, као предпоставлѣной своіой власти пошлъ. Гласоноша налогъ тай на слѣдуюћій начинъ из-

врши. „Мой се господарь вашемъ благородію препоручуе тако као вы, и явля истоме тако као вы, да су прошлогъ четвртка у пола еданаестъ сати ноћу два лопова тако као вы провалили кућу тако као вы, много покрали, и да њи не безъ велике муке и труда увребао тако као вы. Зато дакле ваше благородіе у найвећој понизности моли тако као вы, да бы сте у будућу суботу ова два лопова тако као вы, т. е. ако подъ сигурномъ пратњомъ овамо дотерани буду, у тавницу бацали. Ови злочинцы заслужу тако као вы да за примѣръ другима строго казнѣни и обешени буду.“ Старешина, кой є одма добро примѣтіо, да глатовноша изъ обичая свога тако нагдно съ нѣмъ говори рекне му: Иди кући и кажи твоме господару, да онъ обадва лопова подъ тврдомъ стражомъ овамо пошлѣ, али у будуће да никада више нешилѣ къ мени такоу будалу.“ Добро, ваше благородіе тако као вы, одговори гласовноша и своимъ путемъ оде.

— Ко є сиромѣ? Сиромѣ є просіякъ, ерѣ онъ мора одъ куће до куће леба себи да тражи. А сиромѣ є и землѣдѣлаць, ерѣ є онъ наликъ на лимунъ, кой дотле цедимо, докъ и едне капльице у нѣму трає. Па сироте су и удовице и сирочадѣ, ерѣ су они наликъ на цећъ, коіој дотле, докъ є топла, сви ласкамо, а кадъ се олади, сви іој леђа окренемо. Дотле докъ жена мужа свога има, кой іој богато издржаванѣ набавля, кнѣте око нѣ пріятельи, а како іој се мужъ къ предцѣма своимѣ пресели и она удовицомъ постане, таки и пріятельи одъ нѣ, као оно муве изъ празне куйне, одлете.

— Пѣваць еданѣ римске цркве тако се величао съ поянѣмъ своимъ, да се сравнявао съ Аріономъ, кой є гласомъ своимъ и саме дѣлаине къ себи примамльивао. Тако кадъ є еданпуть на неповольность целе обштине милозвучанѣ гласъ свой пустіо, опази, гди една бака, коя є близу олтара клечала, горко плаче. Тврдо мислећи, да є та бака поянѣмъ нѣговымъ до самы суза тронута, запыта є, почемъ се служба свршила, зашто є тако яко плакала? О мой любезный господине, одговори она ецаюћи, я самъ мыслила, да самъ гласъ изгубльногъ могъ магарца чула, ерѣ сте тако вешто гласъ нѣговъ подражавали.“

О Д Г О Н Е Т К А.

(Г. Ђ. Малетићу на загонетку у № 76.)

Пріятели, радуємъ се, загонетка твоя,
Међ нама є погађача добыла без броя,
Много о нѣој размишляю, и жене и люди,
Погађаю и толкую — свак по своіој ђуди.
Погађанѣмъ и я самъ се, по дуго моріо,
Ал' с' некаємъ, ербо самъ є ево погодіо.
Истина є, нѣно име два значеня има,
И оба су та имена позната намъ свима.
Прво име лако б' наш'о, само да ми даду,
Оно друго лепо име у еловомъ ладу,
Сбогъ кога се започела око Трое свађа,
Одгонетка была бы ми онда много слађа:
Па зелена вита є ла да разшири гране,
Али да ѡй неподѣже у небесне стране;

Него своимъ зелениломъ — кое она нигда,
Нити лети нити зими, са себе нескида —
Да заклучи одъ препеке два образа бела,
Лепотице какве младе, ма незвала с' є ла.
У коме бы створу была етидљивость, доброта,
Уздисаи среће праве, младость и лепота.
Онда брате у той срећи — ал' є срећа редка —
Савъ светъ овај престає намъ быти загонетка.

ПО Д Г Р Ђ В Ц И.

— Палата Ватиканѣ у Риму, гдѣ седи папа, има 11,246 соба, у нѣој бы се могла войска одъ 300 хиљада сместити.

— Херцогъ Ришмондѣ, тако є волю ловачке и све уобште псе, да є особиту палату за обитаванѣ паса начиніо. Онъ є на ту пасю палату потрошіо 115 хил. талира, гдѣ є за скупе новце псе изъ целогъ света одъ сваке сорте набавляо, и раніо. Они су имали свое слуге, надзиратель, и куваре, шта више имали су и своя купалишта.

— Црква є светогъ Петра у Риму, одъ найвећи и najlepшіи чудеса. Она є дугачка 666 стопа, а широка є 284 стопе; а у висину до врѣа крста има 593 стопе.

— Прве србске новине издавао є у Бечу Стеванѣ Новаковићѣ чиновникъ при илѣрской канцеларіи. Онъ є набавіо тога ради за себе србску типографію. Издао є обявление 1792. год. Те прве србске новине звале су се: „Славено-србскія вѣдомости, посвященіи роду и священству.“ и излазиле су године 1793 и 1794. По томъ су престале.

З А Ч И Н Ц И.

Богата рука допире свуда.

Шта се срцу допада, то траже очи.

Съ ногама се налети на небо.

Ко неће да слуша, мора да осећа.

Лепа девойка има миразь у лицу.

Рђава кожа, рђаве и ципеле.

И онај, кои лагано иде, долази къ цѣли.

Мудроме су све стране вета сотворене.

Ко живи у надежди умира одъ глади.

Какавъ пастирь онакво и стадо.

Кадъ небы было лопова, онда небы было ни вешала.

Неки се бое саблѣ, а дођу на вешала.

Оскудость є путь къ преступленію.

Лоповъ є найбільи кадъ є на вешалама.

Ко мора, тай неможе бирати.

Уста лажу а срце нигда.

Младъ човекъ безъ искуства подобанѣ є несла-
номъ зелю.

ДОМАЊИ ТЕАТОРЪ.

Филозофъ. Кадъ тако самъ по вазданъ поредъ твои оваца стоишь, кажи ми шта мислишь.

Чобанинъ. Немислимъ ништа.

Филозофъ. Ние могуће да ништа немислишь.

Чобанинъ. Ако си ты лудъ те морашъ увѣкъ што да мислишь я не.

Филозофъ. Кажи ми шта бы ты радіо да поставишь царъ.

Чобанинъ. Я бы купіо едногъ коня, па бы съ коня мое овце чувао.

Комшия. Треба ми јошть нешто новаца да намиримъ сто фторинти, оћете ли ми позаймити.

Господинъ. Оћу, а колико ти треба?

Комшия. Да ми дате 95 фторинти, и съ тyme ћу намирити с у м у одъ 100 фторинта.

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

Изъ Ягодине одъ 15. Септ. пишу намъ слѣдуюће: Овде се догодіо у Неделю еданъ доста чудноватъ случай. Некій Таса Марковић овдашњи тишлеръ спусти се око 5 сати у бунаръ да га очисти, но кадъ су горе у бакрачу извличили земљу, одрони се земля и каменъ, и затрпа бунаръ и у дубльини нѣговой одъ два фата Тасу тишлера. Онъ е донекле викао изъ бунара, а потомъ са свимъ се ућутао; скупљне комшије кадъ виде затрпанъ бунаръ, ожале оногъ у бунару, говорећи „богъ да га прости“ и кадъ се смркне запале му свећу на бунару, и разиђу се. Кадъ о томе г. Началникъ чуе, одма дође на то место, и око 3 сата ноћи учини наредбу да се бунаръ одкопава, на кое после некогъ доба почне онај изъ бунара опетъ викати. На то се сви обрадују кадъ чују да е јошъ живъ, и до предъ зору толико се успѣло, да су поменутогъ Тасу изъ бунара жива и готово са свимъ здрава и невредима извадили; ербо земля што се оронила, ние была до на дно бунара пала, него се у средини бунара зауставила, само е гдѣ кое каменъ до дна пало. Томъ приликомъ осимъ други грађана показао се добро некій Станко, кон е собомъ у бунаръ сишао, и тешко каменъ укланяо.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Изъ Париза одъ 8. Септ. јавляю: да е тамо приспѣо Баронъ Прокешъ, и донео, нека условія мира, на која ако западне силе пристану, да се као ултиматумъ Русіи предложи; па ако Русія непристане, на та условія мира, онда, да ће и Аустрија објавити рать Русіи.

— Телеграфична депеша изъ Париза јавля: да е по вѣстию маршала Пелісія изъ Крима при освоено южне стране Севастополя 27. Августа погинуло: 5 генерала, 140 офицера, 1489 солдати; а ранѣно е 10 генерала, 244 офицера 4259 солдати, а за 1410 войника незна се гдѣ су.

— 8. Септ. приспѣо е великій князь Константинъ у Николаевъ, гдѣ ће надстоивати да се што пре нова руска фло-

та подигне, и гдѣ доволно има спремљногъ свега оногъ што е за построєнѣ флоте нужно.

— Изъ Одесе јавляю да тамо цара Александра, кон е већ у Москву приспѣо, очекую, съ нѣме ће и сви великій князеви доћи.

— 6. Септ. дошао е еданъ енглезки паробродъ у Одесу и донео е те предао тамо 113 руски ранѣника, кон су сви тако страовито изранѣни, да се тежко надати да ће кон преболети. Народня войска изъ Москве 15 хил. дошла е у Одесу гдѣ су е грађани съ хлѣбомъ и солю предъ своимъ капија дочекали. Сва друга войска нимало се незадржава у Одеси, него одма иде у Кримъ.

— Краля прайскогъ, кон сада путуе по раинскимъ провинціјама, на Француской граници поздравили су великаши Француски у име свога цара, у Сарбрикену ручали су съ краљемъ.

— 11. Септ. у Бриселу славили су величествено 25. годину независимости краљвства Белгіе.

— Вѣсти изъ Крима одъ 2. Септ. јавляю: да су саюзници са тврдињ Николаеве и са Воронцовлѣвогъ пута почели већ и сѣверну страну бомбардирати. Али овај гласъ треба јоште да се потврди.

— У Лондонъ е дошла депеша, одъ 4. Септ. изъ Крима да Руси јако утврђују сѣверну страну Севастополя, и да подижу непрестано нове батеріе. Французи намѣраваю, са својомъ кавалѣріомъ и артилѣріомъ да машираю на Бакчи-Сарай.

— Јошть се извѣстно ништа незна шта ће бити съ Кримомъ. Алъ кадъ погледамо на дѣланија и саюзника и Руса, можемо слободно казати да нити ће саюзници нити Руси Кримъ свевольно оставити, него ће се и далѣ по Криму тући. Саюзници шалю непрестано войску тамо, то исто и Руси чине, и за кратко време допуниће обе войске оно што е при последнѣмъ јурншу изгинуло, 5 дана после битке на Севастополю извезло се 14 хил. нове войске у Балаклави и у Камипу. Друга войска вози се непрестано у Евпаторію, одакле ће по свой прилици ићи на сѣверну страну Севастополя и на Бакчи-Сарай. Руска войска исто тако са своју страна у скоримъ маршевима иде Перекопу; и царъ Александеръ приспѣе тамо, о коме пишу да е казао: „Болъ е да Петербургъ буде до темеля срушенъ, него да се една стопа землѣ у Криму изгуби.“

— Князь Горчаковъ одъ 11. Септ. јавля: Неприятель е кодъ Евпаторіе преко 20 хил. войника извезао, по томе дакле има онъ тамо 30. хил. свега. Саюзници нападаю свакиј данъ на лево крило наши положеня. 10. Септ. потукли су се съ нашимъ пѣшацѣма, и неприятель се морао повући натрагъ. 11. Септ. спустили су се у долину, и почели су еданъ путъ да праве.

Молимо гг. скупителѣ и предбройнике изъ окружны места, да намъ са првымъ делижанцомъ предплату припадајућу до свршетка месеца Септемвра непремѣно — пошалу.

Течай новаца: среб. 116; дук. 5 фтор. 23 кр. банки.